

POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku M. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanego J. G.
o stwierdzenie nieważności decyzji,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 14 kwietnia 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 sierpnia 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni – M. B. – wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] z dnia 14 sierpnia 2013 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.), przez jego błędną wykładnię: polegającą na uznaniu, iż przepis ten w sposób wyczerpujący reguluje sytuacje, w których możliwe jest stwierdzenie nieważności decyzji organu rentowego, a nie iż traktuje on jedynie o szczególnym przypadku stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego w sprawach, w których nie zostało wniesione odwołanie; polegającą na wyłączeniu uprawnienia strony do wystąpienia

z wnioskiem o stwierdzenie nieważności decyzji organu rentowego na podstawie art. 156 i nast. k.p.a.; art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 83 tej ustawy, przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż przepis ten można zastosować w przedmiotowej sprawie mimo wniesienia przez skarżącą odwołania do sądu powszechnego oraz mimo tego, iż stwierdzenie nieważności decyzji byłoby skutkiem wniosku złożonego przez stronę, a nie działaniem z urzędu organu rentowego; art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego niewłaściwe zastosowanie spowodowane uznaniem, iż w przedmiotowej sprawie wyłączone jest stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego; art. 180 § 1 k.p.a., przez jego niezastosowanie wynikające z błędnego uznania, iż w przedmiotowej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczące stwierdzania nieważności decyzji, ponieważ przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach również w odniesieniu do sposobu stwierdzania nieważności tych decyzji; art. 157 § 2 k.p.a. w związku z art. 158 k.p.a., przez jego niezastosowanie wynikające z uznania, iż w przedmiotowej sprawie nie jest możliwe stwierdzenie nieważności decyzji organu w trybie wymienionych przepisów; art. 78 Konstytucji RP, przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż prawo do zaskarżania decyzji administracyjnej nie obejmuje prawa do instancyjnej weryfikacji decyzji organu rentowego w aspekcie naruszeń procedury administracyjnej, których sąd powszechny nie jest władny badać; art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż przydane stronie prawo do sądu nie obejmuje prawa do instancyjnej weryfikacji decyzji organu rentowego w aspekcie naruszeń procedury administracyjnej przez właściwy do rozpatrzenia tego rodzaju zarzutów sąd.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania „z uwagi na: istotne zagadnienie prawne występujące w sprawie, a mianowicie problem zaskarżalności decyzji organu rentowego wydanej w indywidualnej sprawie w oparciu o naruszenia procedury administracyjnej dokonane przez organ w toku wydawania decyzji” oraz „potrzebę dokonania wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości tj. art. 83a ust. 2 u.s.u.s. poprzez określenie, czy przepis ten

wyłącza stosowanie trybów przewidzianych dla stwierdzenia nieważności decyzji w oparciu o przepisy k.p.a.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca sama przywołuje uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/10 (OSNP 2011 nr 17-18, poz. 233) w której, z przyczyn wskazanych szczegółowo w uzasadnieniu, uznano, że od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Ponieważ uchwale tej nadano moc zasady prawnej wiąże ona Sąd Najwyższy nie tylko w sprawie, w której została podjęta.

W uchwale tej Sąd Najwyższy wyjaśnił, na czym polega istota sprawy w postępowaniu z odwołania od decyzji organu rentowego bazującego na zarzucie nieważności decyzji administracyjnej. Stwierdza się w niej, że jeżeli prawo lub obowiązek stwierdzone było decyzją, to jej „unieważnienie”, chociaż odnosi się do decyzji „unieważnionej”, to przecież odnosi się także, a nawet przede wszystkim, do prawa lub obowiązku poprzednio stwierdzonego. Dotyczy więc przedmiotu, o którym mowa tak w art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jak i w art. 476 § 2 k.p.c. Bliższy wgląd w podstawy rozpoznania odwołania od decyzji dotyczącej unieważnienia decyzji poprzednio

przez Zakład wydanej potwierdza powyższe spostrzeżenie. Sąd rozpoznający odwołanie na zasadach procesu cywilnego uzyskuje wyjaśnienie przewidzianych w Kodeksie postępowania administracyjnego przesłanek „stwierdzenia nieważności decyzji” (art. 156 § 1 k.p.a.). Jeżeli one zachodzą, np. decyzja została skierowana do osoby niebędącej stroną w sprawie, albo wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa, to znaczy, że stwierdzone tą decyzją prawo lub zobowiązanie jest inne od stwierdzonego i dlatego to wadliwe stwierdzenie podlega „unieważnieniu”. Wyjaśnił też, że sąd ubezpieczeń zawsze ocenia zaskarżoną odwołaniem decyzję z punktu widzenia jej wadliwości, o której mowa w art. 156 § 1 k.p.a., co oznacza badanie, czy zaskarżona decyzja jest zgodna z przepisami prawa materialnego.

Przedstawiony pogląd, sprowadzający się do stwierdzenia, że od decyzji ostatecznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie stwierdzenia jej nieważności nie przysługuje skarga do sądu administracyjnego, natomiast przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, utrwalone zostało w uchwale składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 czerwca 2013 r., I OPS 1/13 (ONSAiWSA 2013 nr 5, poz. 75) oraz postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 5/13, LEX nr 1363199). Powyższe stanowisko przesądza o tym, że od momentu wniesienia do sądu powszechnego odwołania od decyzji organu rentowego, o której stanowi art. 83 ust. 1 k.p.c., sprawa staje się sprawą cywilną i podlega rozpoznaniu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw (art. 83 ust. 2 ustawy systemowej w związku z art. 1 k.p.c.). Z uwagi na zasadę orzekania przez sąd w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o prawach lub obowiązkach stron na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego, wady decyzji wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed organem rentowym pozostają zasadniczo poza zakresem jego rozpoznania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stanowi przesłanki wzruszenia decyzji przez sąd ubezpieczeń społecznych, co oznacza, że przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie są przez ten Sąd

stosowane. W związku z tym wśród przewidzianych w art. 477⁹ § 3, art. 477¹⁰ § 2 i art. 477¹⁴ k.p.c. sposobów rozpoznania odwołania przez sąd nie przewidziano stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego, nawet przy odpowiednim stosowaniu art. 180 § 1 k.p.a. Sąd pierwszej instancji albo oddala odwołanie, albo, uznając je za zasadne, zmienia zaskarżoną decyzję (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 336/09, LEX nr 604222 albo z dnia 9 lutego 2010 r., I UK 151/09, LEX nr 585708).

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.

[aw]